

DEMOKRACIJA

Kdor ve na kateri strani je resnica, ne sme ostati nevtralen.

J. F. CASTELLI (1781-1862)
avstrijski ljudski pesnik

Leto XVI. - Štev. 11

Trst - Gorica, 15. junija 1962

Izhaja 1. in 15. v mesecu

UPRAVNE VOLITVE V RIMU, NEAPLJU, PISI IN BARIJU

Sredinsko-levičarska politika je prestala prvo preizkušnjo - KD in KPI sta izgubili nekoliko glasov v korist liberalcev in socialdemokratov

Italijanska javnost se je na upravne volitve 10. junija pripravljala z vso resnostjo, medtem ko so politiki gledali na rezultate teh volitev kot na preizkusni kamen, ki naj bi pokazal, ali je sredinsko-levičarska politika zajela širšo javnost. Liberalci in ostala desnica so pričakovali, da bodo volivci odločno odklonili novo politiko in podprli njihovo, takomenovano »liberalno iniciativo«. Po drugi strani pa so se Nennijsvi socialisti, med katerimi vlada velika razcepjenost, bali, da bi se njihova leva struja povezala s komunisti in zanje tudi na volitvah glasovala. Toda, kot so dokazali volilni rezultati je bil ves strah neupravičen. PSI je še celo povečala število svojih glasov, povečala pa se je tudi percentuala, tako da je Nenni z volitvami lahko zelo zadovoljen.

Krščanska demokracija je izgubila nekaj glasov in to pri absolutnih številkah, kot tudi pri odstotkih. Prav tako so nazadovali tudi komunisti. Republikanci so ostali na starih pozicijah, medtem ko so občutno nazadovali na vseh volitvah monarhisti. Monarhistično nazadovanje je opazno tudi v Neaplju, ki je bil do nedavnega prestolnica ladjarja Laura. Misovci, ki so za propagandno potrosili okrog tri milijone dolarjev, kot sodijo ameriški časnikarji, so povečali tu in tam število svojih glasov, v drugih okrajih pa so ostali na isti položajih; ki so jih zabeležili leta 1960. Velik uspeh pa so zabeležili po eni strani liberalci, po drugi strani pa socialdemokrati.

Tako so na primer v Rimu liberalci skoraj podvojili svoje glasove in to z glasovi monarhistov in z onimi, ki jih je v italijanski prestolnici izgubila Krščanska demokracija. Socialdemokrati so povečali število svojih glasov za več kot dvajset tisoč in to na račun socialistov in celo komunistov. Prav v Rimu je najbolj občutena težnja volivcev, da oddajo svoje glasove onim strankam, ki se najbolj priljubijo centru. Kljub porastu socialdemokratov ni možno, da bodo v Campidogliu izvolili občinski odbor levega centra, ker so štiri stranke, ki podpirajo Fanfanijevo vlado prejele le nekaj nad 50 odstotkov oddanih glasov.

Tudi v Pisi je bil cilj sredinsko-levičarskega občinskega odbora dosežen. Poleg tega so si stranke že razdelile sedeže in sicer v sledečem razmerju: KD 43, PSI 8, PSDI 2, PRI 1, skupno torej 22, medtem ko jih bo imela opozicija 18 in sicer 13 KPI, 3 MSI in 2 PLI.

V Bariju se je proti vsakemu pričakovanju afirmirala politika levega centra in to s tako silo, ki je presenetila celo največje optimiste. KD je znatno povečala število svojih glasov in to po zaslugi strankinega tajnika Alda Mora, ki je doma iz Barija. Se večji uspeh pa so zabeležili Saragatovci, ki so podvojili svoje glasove, medtem ko so socialisti ostali na prejšnjih pozicijah. Tudi republikanci so dokazali, da se je število njihovih volivcev povečalo. Uspehi strank, ki delujejo v centru so se razvili na račun komunistov, ki so zgubili dva sedeža po eni strani in monarhistov in misovcev po drugi strani. Na ta način bo lahko sredinsko-levičarska politika razpolagala z več kot 62 odstotki.

Samo v Neaplju se položaj bistveno ni spremenil, čeprav so krščanski demokrati občutno napredovali in so Laurovi monarhisti zabeležili ponoven poraz. Kljub temu pa so monarhisti še vedno tako močni, da

Prav gotovo je trditev, da je ves svet ena sama vas utemeljena. Razdalje med enim predelom sveta in drugim se ožajo in to ne samo zaradi stalno modernejših in hitrejših prevoznih sredstev, pač pa zaradi občutka posameznika in njegovega zanimanja za dogodke iz najoddaljenejših predelov, ki lahko bistveno posežejo v svetovno zgodovino. Se do nedavnega se n. pr. nismo zanimali za male in manjše revolucije Latinske Amerike, bile so nam tako oddaljene, da se nam ni zdelo vredno posvečati jim pozornosti. Toda čas se je spremenil in vsako žarišče, pa naj je še tako oddaljeno od nas, lahko postane žarišče trenj med svetovnimi velikankama: Zahoda in Vzhoda.

Prijetno presenečenje predstavlja POMIRJENJE V LAOSU. Trije principi Bun Um, Souvanna Phouma in Souvanouong so na zasedanju v Dolini vrčev sestavili koalicijsko vlado. Vlada je seveda le začasna, ker bo v letu dni morala pripraviti ustavo in razpisati politične volitve. Vsekakor pa ostaja ozračje napeto. Američani so napovedali, da bodo zaradi varnosti mornarski strelci ostali še nekaj časa v Siamu.

Mnogo bolj vroče pa je v Zahodnem Irjanu. INDOEZIJCI NADALJUJEJO S POSILJANJEM GVERILSKIH ENOT, ki naj bi pripravile ljudstvo na Gvineji za oborožen napad proti Nizozemcem. Sukarno trmasto vztraja na svojih zahtevah po Zahodnem Irjanu, do katerega ima toliko pravice kot do Australije. Jasno je, da se Nizozemci bore proti invazorju, ki že ogroža mesto Sorong.

Toda ogledimo si bližje dogodke. Obrnimo svoj periskop proti ŠPANJI. Z nedavnim vladnim odlokom je španska vlada za nedoločeno dobo, nekateri sodijo za dve leti, preklicala štirinajst člen španske ustave, ki daje pravico državljanom,

lahko preprečijo ustanovitev kateregakoli občinskega odbora, pri katerem ne bi sodelovali. Zaradi tega je verjetno, da bodo v Neaplju poslali ponovno prefekturnega komisarja. Na vsak način pa je gotovo, da je velika večina volivcev dokazala, da se strinja z novo nacionalno politiko.

V krajih, kjer je že več časa v teku politika levega centra - posebno na Siciliji, kjer se deželna vlada opira prav na sredinsko-levičarsko politiko - smo dobili nov ljudski dokaz o pravičnosti nove politike. Če je krščanska demokracija tu in tam izgubila nekaj svojih glasov, je treba prirediti, da ti niso šli skrajnežem. Krščanskim demokratom je uspešno, da so v določenih mejah zaustavili napredovanje misovcev, medtem ko komunisti polagoma, toda gotovo izgubljajo številne svoje volivce. Politika levega centra je tako dokazala, da ne odpira vrata komunizmu, kot to trdijo njeni nasprotniki. Dokazala pa je tudi, da je to edina možnost za ustavitev pohoda skrajnih levčarskih sil v deželo.

Pomemben korak naprej so zaznamovali tudi liberalci, ki so dokazali, da so znali pobrati glasove nezadovoljnih v

krščanski demokraciji in glasove napredneje usmerjenih desničarjev med monarhisti in misovci. Vendar pa je najpomembnejši znak volitev porast glasov socialdemokratov, ki so tokrat zabeležili morda največji volilni uspeh v svoji zgodovini. Lahko rečemo, da je porast socialdemokratskih glasov izenačil izgube, ki so jih utrpeli krščanski demokrati.

Strah pred ojačenjem skrajnih desničarskih in levčarskih sil se je tako izgubil v nič. Demokratične stranke pa so lahko z uspehi na volitvah 10. junija prav gotovo zadovoljne.

KONČNI REZULTATI UPRAVNIH VOLITEV

	1962			1960		
	GLASOVI	%	MAND.	GLASOVI	%	MANDATI
KD	778.260	31,5	516	788.960	33,3	500
KPI	564.913	22,9	312	564.871	23,8	315
PSI	287.621	11,7	143	270.021	11,4	143
MSI	247.969	10	65	229.130	9,7	78
Monarhisti	215.359	8,7	31	250.475	10,6	49
PLI	139.829	5,7	35	67.213	2,8	9
PSDI	123.167	5	33	78.882	3,3	17
PRI	26.286	1,1	12	22.939	1	10
MSI in PDI	54.544	2,2	59	60.969	2,6	46
PLI in desničarji	6.611	0,3	19	10.026	0,4	19
Ostali	20.754	0,8	27	19.601	0,8	26

Rezultati z razpredelnice se nanašajo na občine, kjer se je glasovalo po proporcionalnem sistemu.

Intervencija SDZ in SKS v Rimu

Razgovor dr. B. Agneletta s predstavniki vladnih strank o zaščiti Slovencev v deželi Furlanija-Juljska krajina

Koordinacijski odbor, v katerem sodelujeta Slovenska demokratska zveza iz Trsta in Slovenska katoliška skupnost, sta na svoji zadnji seji delegirala predsednika SDZ dr. Branka Agneletta, da ju zastopa na pogovorih, ki jih je imel s predstavniki vladnih strank med svojim zadnjim potovanjem v Rim. V vrstah slovenskih demokratov v Trstu je že dalj časa vladalo prepričanje, da je treba obvestiti vodstva italijanskih demokratskih strank posredno z intervencijo v Rimu. Takoj po svoji vrnitvi iz prestolnice, je dr. Branko Agneletto odgovoril na vprašanja našega reporterja. Odgovori, ki jih je dal predsednik SDZ bodo našim bralcem na najprimernejši način prikazali vzdušje razgovorov, ki jih je imel s predstavniki vladnih strank.

Gospod doktor, zakaj se je zdela SDZ in SKS potrebno, da se v zvezi s parlamentarno diskusijo o deželi Furlanija-Juljska krajina in o zaščiti slovenskih pra-

vic v tej, obrnete na centrale italijanskih vladnih strank?

»Že dalj časa smo bili prepričani, da je strankine centrale najbolj obveščati osebe in to z intervencijami, tako da so obveščene tudi o našem gledanju na določena vprašanja, še posebno takrat ko se tičejo nas Slovencev. To pa zaradi tega, ker so tukajšnje federacije še preveč pod vplivom krajevnih predsodkov. Prepričani smo bili, in moje potovanje je potrdilo, da gledajo v Rimu na slovenska manjšinska vprašanja realneje kot v Trstu.«

»In kako si to razlagate, g. doktor?»

»Že v naravi je, da bo neprizadeti človek navadno objektivnejši od onega, ki ima pri stvari svoje interese. Do danes so samo italijanske tržaške, videmske in goriske sekcije obveščale centrale o manjšinskem vprašanju. Zato je logično, da o nas v Rimu niso imeli jasnih pojmov. Reči pa moram, da sem imel vtis, da gledajo v Rimu zelo stvarno na minimalne pravice, ki jih zahtevamo in da ne vidijo nobenih načelnih ovir, da bi se jim ne zadostilo.«

»Kakšno mnenje imajo predstavniki italijanskih vladnih strank o tržaških Slovenceh?»

»Kot sem že dejal so bili doslej le slabo obveščeni o naših problemih. Večje zanimanje za Slovence je povzročila šele priprava posebnega statuta za deželo Furlanija-Juljska krajina. Pri teh debatah so se nekateri sploh prvič seznanili z dejstvom, da živi v Trstu slovenska manjšina.«

»Prav gotovo je k večjemu spoznanju pripomogla spomenica, ki so jo podpisale stranke, v katerih se udeležujejo Slovenci in ki je bila poslana predsednikom obeh domov parlamenta.«

»Že pri prvih kontaktih s predstavniki političnih strank sem dobil vtis, da so našo spomenico prebrali in jo pozorno preučili. Naše, kot že rečeno, zares minimalne zahteve so jih naravnost začudile. Prepričani so bili, da bomo postavili maksimalne zahteve, tako da bomo imeli pri prihodnjih volitvah v rokah argumente proti vladi. Tako so pa videli, da ni šlo za nikakršno volilno spekulacijo. Pokazali smo, da smo si le hoteli zagotoviti pravice, ki nam jih podeljuje naravni zakon in ustava. Spomenica, ki so jo poslale stranke, v katerih se udeležujejo Slovenci, je bila le prvi korak za doseganje naših pravic. Pri sestavi spomenice smo sedeli pri isti mizi predstavniki najrazličnejših strank, kasneje pa so se posamezni slovenski predstavniki obrnili na italijanske stranke, ki so jim po ideologiji najbolj sorodne.«

»Med svojim obiskom v Rimu ste se razgovarjali s predstavniki nekaterih strank. Kdo so bile te osebnosti?»

»Najprej sem se ustavil pri članu političnega tajništva Krščanske demokracije, pri poslancu Morlinu, kasneje pa sem se sestel tudi s tajnikom Italijanske republikanske republikanske stranke Realejem. Predstavnik socialdemokratske stranke, s katerim bi moral tudi govoriti, pa je bil tiste dni na žalost zadržan drugje.«

»Kateri izmed obeh je po vašem mnenju bolj razumel potrebe Slovencev?»

»Pričakoval sem, da bo uvidevnejši, če se lahko tako izrazim, republikanec Reale. Vendar pa mi je bilo takoj očitno, da gleda na vprašanja slovenske manjšine skozi očala svoje tržaške federacije. Prijetno pa me je presenetil tajnik generalnega sekretarja KD, poslanec Morlino, ki je bil zelo dobro poučen o problemih in potrebah Slovencev v Italiji. Njegovo mišljenje je bilo zelo objektivno in realno ter prav nič šovinistično.«

»Kakšno je vaše mnenje o statutu?»

»Dvomim, da bo statut vseboval specifična določila o reševanju problemov slovenske manjšine, ker so italijanske stranke mnenja, da v tem trenutku ni možno sprejemati takih določil v statut. Vsem (Konec na 2. str.)

Italija in Jugoslavija

»Ta vaš prijetni obisk med nami je prvi obisk tako visokega predstavnika sosednje Jugoslavije. Toda ta obisk je tudi srečno kronanje izmenjave obiskov med visoko kvalificiranimi predstavniki naših dveh viad, med katere spada tudi lanski junijski obisk sedanjega poglavarja italijanske države, v svojstvu ministra za zunanje zadeve, v Beogradu. V tej skoro vsakoletni izmenjavi obiskov hočemo videti živo pričeo odnosov dobrega sosetva, spoštovanja in medsebojnega raz-

zumovanja med našima dvema državama in oboje za njihovo ne-rehro zboljšanje, ker naj služi blaginji, varnosti in procvitu naših ljudstev.«

To so besede, s katerimi je, med drugim, senator Piccioni, v svojstvu podpredsednika vlade in zunanjega ministra, dne 13. t. m. na rimskem letališču odgovoril na pozdrave podpredsednika izvršnega sveta zvezne ljudske skupščine FLRJ Aleksandra Rankoviča, ko je le ta prišel tja na uradni obisk. Rankovič je dejal, da upa, da bodo sestanki, ki jih bo imel s predstavniki italijanske vlade, prispevali k nadaljnjemu razvoju splošnega sodelovanja med obema državama in da bodo hkrati pomenili splošnejši prispevek k mednarodnemu sodelovanju. Zvečer pa je, pri napitnici na večerji v palači Madama Rankovič to svoje mnenje točneje opredelil z odstavkom, v katerem je omenil, da imajo pri tem posebno vlogo gospodarski odnosi med obema državama, v kolikor se v njih izražajo realni interesi, ter je nadaljeval: »Toda tudi kulturno sodelovanje, »status« manjšin, mali obmejni promet, kakor tudi vsa ostala vprašanja, ki izhajajo iz kompleksa odnosov med obema državama, predstavljajo posebno važnost pri vzpostavljanju splošnega ugodnega vzdušja za široko medsebojno spoznavanje in nadaljnje zblizanje med našimi narodi.«

Upati smemo torej, da Rankovič pri svojih razgovorih ne bo pozabil na probleme slovenske manjšine v Italiji in na dejstvo, da je veliko tega, kar sta se Italija in Jugoslavija domenili leta 1954 v Londonu, ko sta si razdelili nekdanje Svobodno tržaško ozemlje, do danes še vedno ostalo samo mrtva črka.

Preveč pa bi bilo pričakovati, da bodo manjšinski problemi glavni predmet sedanje italijansko-jugoslovanske izmenjave mnenj. V Rimu zares doslej še ni bilo tako visokega jugoslovanskega uradnega obiska, saj velja Rankovič skupno s Kardeljem takorekoč za »številkovo dve« sedanjega jugoslovanskega režima. Toda najožji Titov zaupni sodelavec se mudi danes v Rimu v trenutku, ko tarejo jugoslovansko komunistično gospodarstvo hude skrbi, ko je ameriški senat zagrozil, da se Tita ne sme več podpirati in ko jugoslovanski gospodarstveniki, če jih smemo še tako imenovati, ne vedo več kako raj si pomagajo v položaju, v katerem so se in se še bolj bodo znašli z napredkom skupnega zahodnoevropskega skupnega trga.

Gospodarski odnosi, kakšni novi krediti, bodo torej glavni predmeti, na katere bodo člani jugoslovanske in italijanske delegacije v teh razgovorih obrnili svojo pozornost. S tega stališča je Rankovičev obisk v Rimu za jugoslovansko gospodarstvo veliko važnejši kot vsa Titova potovanja po raznih izvenevropskih deželah, saj je Italija država, ki je v jugoslovanskem uvozu na prvem, v izvozu pa na drugem mestu.

Kot pripadniki slovenske manjšine v Italiji se dobrih odnosov med Italijo in Jugoslavijo lahko samo veselimo ter želimo, da bi se v tem smislu razvijali tudi v bodoče, kajti samo v takšnem vzdušju se bosta narodni manjšini vzdolž meje, naša v Italiji, italijanska v Jugoslaviji, lahko uspešno razvijali in bili most med narodi, ki si delijo posest tega koščka zemlje.

Periskop

da se lahko svobodno premikajo po državi. Dekret je podpisal sam general Franco, ki je državni poglavar. Iz vladnih krogov se je izvedelo, da nima ukrep samo namena preprečiti gibanje stavkovnih organizatorjev, pač pa tudi dobesedno pomesti s političnimi nasprotniki, katerim je odvzeta naravna svoboda premikanja. Vladi gre predvsem za to, da prepreči vodji demokristjanskega gibanja Gilu Robblesu politično udeleževanje. Zgleda, da je izdala odlok, da bi odgovorila na sejo, ki se je vršila 5 in 6 junija v bavarski prestolnici in na kateri sta Robbles in tajnik socialističnih delavcev Španije v izgnanstvu Rodolfo Llopis izdala proglas na Evropski svet, ki naj bi se izjavil proti Frankovemu režimu.

Političnim nasprotnikom so dali na izbiro po eni strani odpoved političnega udeleževanja, po drugi pa zapustitev dežele. Za drugo izbiro, to je za izgnanstvo sta se odločila Gil Robbles in univerzitetni profesor ter prvak španskih liberalcev Jesus Prado Arate. Vladni ukrep je predvsem zadel demokristjanske in filomonarhistične predstavnike, do katerih je še do nedavnega bil Franco precej popustljiv. Poleg tega pa so vladne oblasti pozaprlle ostale politične nasprotnike ter številne predstavnike sindikalnih organizacij. Franco je še enkrat dokazal, da se njegova vlada vedno bolj pomika v skrajno diktaturo.

V Alžiriji se nadaljujejo ATENTATI, OASOVCEV, ker je Alžirska osvobodilna fronta zavrnila ponudbo za premirje. Zmerni krogi v teroristični organizaciji pa še vedno upajo, da bo prišlo do kompromisa in da bo časna vlada izpustila

VEŠTI z GORIŠKEGA

So proti deželni avtonomiji, ker so proti Slovincem

Nedeljski »Piccolo« je prinesel vlogo številnih italijanskih organizacij proti uvedbi deželne avtonomije. Iz besedila vloge in od njenih podpisnikov, saj je lepo število mislovcov in liberalcev, upravičeno sodimo, da gre v prvi vrsti za to, da bi Slovenci ne dosegli zaščite in uživanja jezikovnih pravic. Tudi v tej vlogi namreč ne manjka poudarkov na domnevno nevarnost, ki naj jo izvedba deželne avtonomije predstavlja za vzhodne državne meje in drugo.

Drugod, na Tržaškem in v videmski provinci, takega nastopa ni. To pomeni, da domnevno nevarnosti ni in da imamo prav, ko trdimo, da je vloga naperjena le proti Slovincem.

Ko govorimo z nekaterimi podpisniki, izvemo, da nima njihovo nasprotovanje deželni avtonomiji nobene resne in tehtne podlage, saj jim ne utesne niti škodovati niti koristiti. Kaj mora deželna avtonomija brigadi bivše bojovnike kot Italijane, če ne zaradi zaščite Slovincem. Tako tudi nekatere druge organizacije.

Duh fašizma, ki se je pri nas v sovrastvu do Slovincem izražal že pred njegovim pojavom in se je ohranil tudi po njegovem zlomu, skuša zopet škodovati. Ko je Italija zaradi fašističnih predznosti in tepanja osnovnih človeških pravic v pogledu Slov. in Hrvatov Juljske krajine izgubila vojno, so bili italijanski politiki splošno uverjeni, da je bila ta zgrešena politika do nas Slovincem kriva, da je Italija izgubila tudi Juljsko krajino. Takrat, po končani vojni so hoteli obljubljeni, da bodo vse človeške pravice spoštovali in so to zapisali v ustavo. Ali pa so zdaj na vse dane obljube že zopet pozabili, kakor po letu 1866 in 1918?

Ne bomo hlapci nobenemu, še najmanj fašistom in tistim, ki so jim pri umazanem delu raznarodovanja pomagali in jim še mislijo pomagati. Ustava proglašuje vse državljane enake dostojanstvenosti in enake pred zakonom, ne glede na jezik, ki ga govorijo. Zato terjamo popolno enakopravnost in spoštovanje vseh naših pravic, ali pa bomo začeli pošiljati pritožbe na mednarodna predstavništva.

Naše zahteve so jasno izražene v številnih spomenicah, ki jih je goriška SDZ poslala v Rim od leta 1947 do 21. maja t.l.

Po besedilu te zadnje spomenice so z nekaj dodatki sestavile petico na parlament tudi vse politične organizacije in jo tudi pravočasno predložile pristojnemu organu, vladi pa v vednost.

Poslanska zbornica začne razpravljati o deželni statutu že ta teden. Predvideva se, da bo razprava zahtevala več časa, morda tudi ves ta mesec. Ko poslanska zbornica statut potrdi, bo morala po preteku treh mesecev še enkrat glasovati o njem. Pri prvem glasovanju, nekako konec tega meseca, morata za statut glasovati dve tretjini vseh poslancev, pri dru-

gem, v jeseni, pa bo zadostovala absolutna večina, to je polovica in en glas vsega števila poslancev.

Nato bo razpravljalo o statutu pa senat, in sicer dvakrat, kakor poslanska zbornica. To pa zato, ker gre za ustavni zakon.

Ko bomo vlogo mislovcov in njihovih, zaveznikov proti deželni avtonomiji, in ne slišimo glasov demokrških predstavnikov in njihovih zaveznikov v obrambo naših upravičenih zahtev, pa bomo, kako so razne italijanske osebnosti, politični, predstavniki, listi in organizacije ponajbolj v svetu z italijansko široko demokratično ustavo in miselnostjo, se nam pojavi velik duševni odpor proti taki komediji, ki slepi svet, doma pa uganja krivico čenasa, ki krivico trpimo in jo prenašamo, nekateri že sto let, drugi pa skoro petdeset, od leta 1918.

Ali ni sramotno, da morajo slovenski šolniki stavkati, ker vlada ne izvaja šolskega zakona, ki ga je slovesno podpisala in objavila?

Ali ni višek sramote vest (tako listi pišejo, in oblast tega ni demantirala) da so proti izvajanju zakona storile korak do Rima višje krajevne oblasti?

Ali ni vse to višek nesramnosti in kršitev osnovnih pravil odkrite demokracije? Ali je sploh dovoljeno tako zakulisno,

skrito pritiskanje na vlado, da nas raznaroduje s tem, da ne spoštuje pravic, ki so nam dane od Boga in do državne ustave priznane? Odklanjamo zakone na papirju! Mi terjamo spoštovanje naših pravic in zahtevamo, da vlada ravna z nami kot z enakopravnimi državljani. Nočemo biti in ne bomo predmet raznarodovanja.

Stavka slovenskih profesorjev

Po sklepu Sindikata slovenskih šolnikov so v sredo in četrtek 6. in 7. t.m. profesorji slovenskih srednjih šol v Gorici stavkali v znak protesta, ker ni vlada v določeni roku izvedla določb zakona za slovenske šole v Italiji.

Odbor Sindikata je v zvezi s tem dal tole poročilo: »Šolniki slovenskih srednjih šol v Gorici zbrani na sestanku v Gorici, danes, 6. junija, so ugotovili popoln uspeh, prvega od dveh napovedanih dni stavke, ki jo je proglasil Sindikat slovenskih šolnikov v Gorici. Obenem so soglasno odobrili sledečo brzojavko predsedniku republike, predsedniku ministrskega sveta in ministru za javno vzgojo: »Šolniki slovenskih šol v Gorici odločno protestiramo z dvodnevno stavko, ker ni bil izveden zakon o slovenskih šolah z dne 19. julija 1961 števil. 1012.«

Delovanje naših svetovavcev

Ker niso do sedaj sploh vzeli v poštev zahteve Pevmcev in Oslavcev, da bi avtocesti podjetja ATA spet vozili skozi Pevme in Oslavje, so slovenski svetovalci dr. Sfiligoj, prof. Kacin in prof. Bratina prve dni maja poslali občinskemu odboru pisno zahtevo, naj stavi na dnevni red ene bližnjih sej obnovitve avtocestne proge Gorica-Pevma-Oslavje.

Do danes se to ni še zgodilo in zato smatramo za potrebno, da ponovno pozovemo župana in odbornike, naj ukrenejo tako, da se to vprašanje reši čimprej in na zadovoljiv način.

Drugo vprašanje, za katero se naši svetovalci tudi stalno zanimajo, je ureditev neasfaltiranih cest v mestu in okolici. V ta namen so že novembra lanskega leta predložili odboru seznam vseh cest, ki bi jih bilo treba v bližnji bodočnosti asfaltirati, potem pa so neprestano pošiljali intervencije na tehnični urad in se sestajali z odborniki za javna dela, da bi ga prepričali o nujnosti predlaganih del. Se posebno se je za stvar zavzel prof. Bratina, ker mu je bilo pač osebno znano, v kako slabem stanju so nekatere ulice.

A to je vendar nekaj zalego, kajti prav na zadnji občinski seji, o kateri poročamo

posebej, so odobrili asfaltiranje nekaterih cest in med temi so tudi ulice Campi, Buffolini, Palladio, Zorutti, Volta in Garzaroli.

Naravno je, da bodo morali temu sklepu slediti še drugi. Na svojo dokončno ureditev čakajo namreč tudi številne ulice v okolici, zlasti pa še v Standrežu in Podgori. Ker so naši svetovalci predlagali tudi ureditev tamkajšnjih cest, smemo pričakovati, da bodo nadaljevali s svojimi nastopi, dokler ne bodo sprejete vse njih zahteve.

Tudi za boljše razsvetlavo raznih stranskih cest v oliških vaseh so slovenski svetovalci že večkrat nastopili in pred tedni je prof. Bratina pisno prosil odbornika za javna dela, da bi namestili nekaj žarnic v bolj temnih kotih naših vasi, ki so bile do sedaj le malo ali celo nič razsvetljene. V zvezi s tem lahko povemo, da je v načrtu splošna okrepitev cestne razsvetljave, ni pa mogoče še vedeti, kdaj se bodo pričela dela, ker je treba računati za kritje stroškov na državno pomoč.

Načrt predvideva okrepitev razsvetljave tudi v Standrežu in Podgori. V poštev pridejo te ceste: Timavo, Tagliamento, Tacino, Livenza, Natisono, Montello, Matjur, Reggimonte Piemonte Reale, Monte Festa, Monte Grappa, Monte Sei Busi, Monte Sabotino, Canin, Montasio, Caval, leggeri Lodi, Case dell'Eremita, Brigat, Treviso, Attimis, Monte Calvario, Slataper, Pozzo. Drugi dve cesti, ki ju nameravajo boljše razsvetliti, sta tudi pokrajinska cesta skozi Pevmo in Oslavje in cesta skozi Grojno do meje med goriško in števerjansko občino.

Ker že govorimo o delovanju in zanimanju naših svetovavcev, naj še omenimo, da so bili do sedaj imenovani v razne komisije in svete. Tako je prof. Bratina član volilne komisije, prof. Kacin član upravnega sveta Šolskega patronata, dr. Sfiligoj pa je bil potrjen v nadzornem svetu Doma onemoglih in prav pred kratkim imenovan še za člana komisije za razvoj in okrepitev Andrejevega sejma, ki jo je občinski odbor ustanovil prav na pobudo naših svetovavcev.

In končno, ker smo se dotaknili komisij, naj naši čitatelji vedo, da imamo svoje zastopnike tudi v davčni komisiji. Na občinski seji dne 14. maja sta bila namreč imenovana za člana te komisije gospod Artur Koshuta iz Gorice in geometer Cvetko Nanut iz Standreža.

Občinska seja

Občinski svet je na svoji zadnji seji v torek dne 29. maja odobril med drugim tudi asfaltiranje naslednjih ulic: Campi, Buffolini, Cipriani, Palladio, Zorutti, Dorzi, Volta, Giulio Cesare, Gelsi, Colonia, Brigata Pavia (zadnji del) in Garzarolli (prvi del).

Kakor je razvidno iz seznama, pridejo v poštev tudi nekatere ulice na Livadi in ulice iz drugih mestnih predelov, za ureditev katerih so se posebno zanimali slovenski svetovalci. Med razpravo o tem vprašanju je govoril tudi prof. Bratina, ki se je v imenu svoje skupine zahvalil odboru za to, kar je do sedaj napravil, in obenem prosil odbornika za javna dela, da bi v bližnji bodočnosti ukrenili podobno še za ceste okoliških vasi in v prvi vrsti za ulico Tabaj in Carso v Standrežu.

Drugi dve važni točki pa se nanašata na posojilo 50 milijonov za gradnjo drugega dela Doma onemoglih, v katerem bo lah-

† Č. g. prof. Mirko Filej

V nedeljo zvečer 10. t.m. je nenadoma umrl v bolnici San Giusto v Gorici znani in izkušeni profesor glasbe čg. Mirko Filej, star komaj petdeset let.

Pokojniki se je rodil v Medani v Brdih Posvetil se je bogoslužju in glasbi. Bil je profesor tega predmeta na goriških srednjih šolah s slovenskim učnim jezikom, organist v goriški stolni cerkvi, Kot ljubitelj glasbe je vodil tudi slovenska katoliška glasbena in pevška društva v Gorici.

Ze nekaj časa je čg. prof. Filej bolehal na želodcu. Vsa zdravila niso pomagala in se je moral podvreči operaciji. Vse je že kazalo, da je srečno uspela. Toda nena doma in nepričakovano je prišlo najhujše.

Zalostna vest o prerani smrti nadvse priljubljenega duhovnika in profesorja čg. Fileja je globoko ganila vse goriške Slovence, ki so z njim izgubili dobrega in marljivega duhovnika, glasbenika, profesorja in prijatelja.

Ohranili ga bomo vsi v lepem spominu; hvaležni za toliko dobrega, ki nam ga je dal.

Pogreb se je vršil v torek popoldne 12.

RAZSTAVA RISB

V petek, 15. t.m., se ob 9. uri zjutraj odpre razstava risb, ki so jih pripravili dijaki Nižje srednje in Strokovne šole v Gorici.

Razstava bo v šolskih prostorih Nižje srednje šole v ul. Randaccio 10 in ostane odprta za obiščevanje do konca meseca, vsak delavnik od 10. do 12.

t.m. iz goriške stolnice na glavno mestno pokopališče.

Pogreba se je udeležila sila ljudstva iz vse Goriške, tudi z jugoslovanske strani dežele. Prihiteji so počastili pokojnega čg. prof. Fileja tudi mnogi Tržačani in zastopniki iz Koroške.

Kmečka banka v poslovnem letu 1962

Kmečka banka r. z. z. o. j. s sedežem v Gorici, ul. Morelli št. 14, je že konec meseca izdala poročilo nadzorstva o poslovanju v minulem letu 1961.

Bilanca izkazuje 38.259.018 lir aktive in 381.405.608 lir pasive. To pomeni, da je banka imela leta 1961 za 1.853.410 lir dobička.

Kmečka banka, ki je edini večji slovenski denarni zavod na Goriškem, ima torej solidno upravo in poslovanje, kar pričajo gori navedeni podatki.

Kulturne drobtine

NAGRADE »ZLATI OREH«. V nedeljo so v Angeri podelili sedem odlikovanih mladim gledališkim, televizijskim in filmskim umetnikom. Za dramsko umetnost sta bila nagrajena Gianfranco Ombuen in Paola Mannoni, za televizijo Paolo Poli, Miriam Crotti in Daniela Calvino, za filmske interpretacije pa sta bila nagrajena Sandro Panzeri in Stefania Sandrelli, odlična izvajavka filma »Italijanska razporka«.

50-LETNICA SMRTI KARLA MAYA
Pol stoletja je že preteklo od smrti najpriljubnejšega mladinskega pisatelja Karla Maya. Njegovi junaki so se borili v najbolj divjih predelih zemlje, vendar so iz bitk vedno izhajali kot zmagovalci, ker so bili srčni, junaški in dobri. Kljub veliki popularnosti knjig, ki jih je napisal v zaporu za May ni obogatel. Poznan je po vsem svetu, razen morda v Italiji, kjer mladina raje prebira Salgarja, ki pa je kljub popularnosti svojih romanov napravil samomor zaradi revščine.

DE GAULLOV POSNEMALEC. Henri Tisot, mladi igralec, kiše zaslužil bajne vsote denarja s posnemanjem generala De Gaulle, se je sedaj odločil, da bo z oponašanjem vsaj za nekaj časa prenehal. To pa ne toliko iz strahu, da ga ne bi oasovci po pomoči umorili, pač pa ker mora odpotovati v Združene države, kjer bo posnel zunanje scene filma »Moj stric iz Texasa«. V Franciji sodijo, da je Tisot eden izmed najbolj obetajočih mladih filmskih igralcev.

ANNA MOFFO IN FILM. Sopranistka Anna Moffo, ki se je s svojim lepim glasom uveljavila po vsem svetu se je sedaj posvetila filmu. Se več ustanovila je lastno družbo za proizvodnjo filmov. Casinokarjem je izjavila, da bi se rada posvetila tudi režiji filmov. Vsekakor, je nadaljevala, si ne bi nikdar izbrala takoiimeno-vanih »umetniških filmov«, pač pa bi se raje posvetila cenjenim filmom, kajti le pri tem lahko režiser prikaže svoje zasluge.

Intervencija SDZ in SKS v Rimu

(Nadaljevanje s 1. str.)

se namreč zelo mudi z glasovanjem, ker bi hoteli statut odobriti še v tej legislativni dobi. V insertu pa je, da bi parlament v doglednem času izglasoval tudi zakon, ki bo točno določil vse pravice Slovincem v Italiji. Temu bomo morali posvetiti veliko pozornost.

»Iz vaših odgovorov je razvidno, da je bila intervencija pri centralah strank v Rimu potrebna. Nameravajo demokratični Slovenci nadaljevati z intervencijami?«
»Vsekakor bo potrebno, da se naši predstavniki še vrnejo v Rim, če ne prej vsaj v trenutku, ko bo v pripravi posebni zakon, katerega sem prej omenil. Ne smemo pa preveč čakati, da ne bomo prepozni.«

Po teh besedah sva se s predsednikom tržaške SDZ razšla, v upanju, da se bodo končno le rešila vsaj nekatera manjšinska vprašanja, kajti prvi korak za boljše stanje je bil že napravljen, oziroma je v teku.

Saša Rudolf

Zaključna šolska prireditve

V nedeljo zvečer so se kljub ne preveč zanesljivo vrenemu na šolskem dvorišču v ulici Randaccio zbrali v prav lepem številu profesorji, starši, mladina in tudi ne posebno disciplinirani dijaki, da bi prisostvovali zaključni šolski prireditvi, ki so jo tudi letos pripravili gojenci nižje srednje in strokovne šole.

Prireditve se je pričela z nastopom mešanega zbora, ki je pod vodstvom prof. I. Bolčine zapel tri pesmi, in sicer Pojdmole h gositi, Kukavico in Pod gor. Sledila je igra Rdeča kapica, ki so jo dijaki obeh zavodov naštudirali v režiji prof. Rebca. Teško bi bilo reči, kdo je igral bolje, ali Rdeča kapica ali stric Matie ali strina Mina ali boter ali kdo drug, ker so se prav vsi pošteno odrezali na odru in nudili mladim in starim urico prijetnega razvedrila.

Med odmori je s svojo harmoniko zabaval gledavce dijak Danilo Petrin.

Obvestilo

Didatično ravnanje osnovnih šol s slovenskim učnim jezikom v Gorici sporoča sledeče:

»Na razglasni deski Didaktičnega ravnateljstva za slovenske osnovne šole v ulici Croce 3 je na vpogled Ministrska odredba števil. 3310 - Div. VI. z dne 19. maja 1962 glede začasnih nameščenj in nadomestnih služb za šolsko leto 1962-63. Rok za vlaganje prošnje zapade 30. junija t.l.«

Nov uspeh »Olympie«

Sportno združenje »Olympie« je pred dnevi spet doseglo viden uspeh v obokli. Na deželnem prvenstvu, kategorije »propaganda«, ki se je odigralo v soboto dne 2. t.m. v dvorani Unione Ginnastica, si je namreč priborilo prvo mesto in s tem zagotovilo pravico, da se prihodnje leto udeležijo tekmovalj v višji kategoriji.

Moštvo »Olympie«, za katero so tek-

movali Anselmi, Devetak, Kranner, Kusič, Pelicon in Prinčič, se je pomerilo za naslov s tržaškim prvakom VIS-B in ga premagalo z 2:1 (15:13, 12:15, 15:9), ostali dve točki pa sta mu pripadli brez igranja, ker se videmski prvak CIS iz Rivignana ni predstavil. Zmaga je bila povsem zaslužena, saj so se vsi igralci prav zares izkazali.

Smrt gostilničarja Fiegla

Na Vnebohod so v Pevmi pokopali znane goriškega gostilničarja Karla Fiegla s Korna, ki je prejšnjega dne umrl v goriški bolnici, kamor so ga bili pripeljali hudo ranjenega pred kakimi štirinajstimi dnevi, ki je pred lastno hišo postal žrtev prometne nesreče. Pogreba se je udeležilo veliko število prijateljev, znancev in domačinov.

Gospa Zori in sinu dr. Vojkoti naše iskreno sožalje.

Jubilej koroškega vodje

Pred dnevi je slavil šestdesetletnico rojstva vodja slovenskega katoliškega tabora na Koroškem, dr. Jožko Tischler. Jubilat je po rodu Tinjčan ter je študiral gimnazijo v Celovcu, nato pa se je vpisal na dunajsko univerzo. Promoviral je za srednješolskega profesorja ter nastopil svojo prvo službeno mesto v Celovcu. Za časa nacizma je bil pregnan skupaj z družino v Bregenz, od koder se je vrnil v rodne kraje komaj po končani drugi svetovni vojni.

Po kratki profesuri na celovski realni je postal ravnatelj novoustanovljene državne gimnazije in realne gimnazije za koroške Slovence. Na tem mestu je ostal do danes.

Dr. Jožko Tischler pa se zanima tudi za politično in kulturno življenje in je poleg prof. Valentina Inzka eden izmed voditeljev koroških Slovincem.

EMAJLIRANI STEDILNIKI IN PEČI
NAJMODERNEJSI OBLIK NA VSA
GORIVA

POPOLNA OPREMA ZA KUHNJE, RE-
STAVRACIJE, IZ EMAJLA NERJAVE-
CEGA (INOX) JEKLA ITD.

ELEKTRICNI LIKALNIKI, SESALCI ZA
PRAH, PRALNI STROJI, GRELCI ZA
VODO, HLADILNIKI

DEKORATIVNI PREDMETI UMETNE
OBRTI, OD KERAMIKE DO BRUSENE-
GA KRISTALA

LESTENCI, TER VSEH VRST ELEKTRIC-
NIH LUCI, KLASIČNE IN MODERNE
OBLIKE

Kerrie

TRST
PIAZZA S. GIOVANNI, 1
TEL. 35-019

Drugo dejanje tragedije „Pasternak“ Prijatelj Ivan Rudolf

Pisatelja Mihajla Narico so sovjetske oblasti zaprle, ker je v Nemčiji objavil knjigo „Neizpeta pesem“. V romanu opisuje lastne izkušnje v komunističnem raju

Dne 29. oktobra 1960 je ruski pisatelj Mihajl Aleksandrovič Narica, ki se je rodil pred trinajsetimi leti v Leningradu, poslan sovjetskemu predsedniku Hruščevu izvod svojega neobjavljenega romana »Neizpeta pesem« skupno s pisnom, zaradi katerega bi ga v času Stalinove vlade poslali najmanj v prisilna taborišča v Sibiriji. V pismu je Narica izrazilo zahtevo, da se njegovo delo objavi, poleg tega pa je tajniku sovjetske komunistične partije tudi povedal, kaj misli o režimu, ki vlada v Rusiji. »Prepričan sem«, pravi pisatelj v svojem pismu Hruščevu, »da predstavlja kapitalizem sistem nemoralnega življenja. Toda to, kar vi imenujete socializem, je po mojem mnenju izrodek kapitalizma...« V nadaljevanju pisma je Narica obvestil Hruščeva, da je njegov rokopis že prispel na Zahod.

Svoje pismo je zaključil s temi besedami: »Seveda ne verjamem, da bodo mogočniki v kapitalističnem svetu goščali z mojim delom toda na Zahodu so izobraženci svobodni. Če bi mi bilo dovoljno, bi se tudi v tem trenutku odpravil brez vsakršnega obklovanja komunističnemu svetu in socialističnim pridobivam.«

Mihajla Narico niso zaradi pisma aretirali in ga tirali pred policijo na polzevanja. Zaprli so ga komaj čez leto dni, to je oktobra 1961, ko so sovjetske oblasti zvedele, da je bilo njegovo delo dotiskano v obliki podlistka v glasilu ruskih izseljencev v Nemčiji. Nemški založniki, ki so zavohali novo rusko delo, so se odločili, da dajo roman prevesti ter ga nato izdajo v samostojni knjigi. Roman bo izšel v prvih dneh julija pri »Deutschen Verlags Anstalt«, ki je ena največjih zahodnonemških založniških družb.

Tudi angleški in francoski založniki se zanimajo za roman ter so si preskrbeli prevajalske pravice. Do sedaj še ne moremo reči, kolikšna je umetniška vrednost tega dela, ker moramo počakati na knjižno izdajo. Na vsak način pa je roman že sedaj postal popularen, ker obravnava probleme, ki zanimajo široko svetovno javnost, opisuje dobo Stalinove strahovlade, ki jo je avtor občutil na lastni koži.

Rokopis sta na Zahod prinesla dva nemška turista, s katerima se je pisatelj seznanil po naključju. Nemca sta se namreč mudila v Leningradu, ko sta na cesti

ropokopis. Takoj se je od nekod prikazal stražar, ki je mladenko in pisatelja odpeljal na bližnjo policijsko postajo. Toda, Narica si je znal pomagati. Izmisli si je, da se je slučajno zadel od dekline in da mu je ob tej priliki padel iz rok zavitek. Tako se je dogodivšina srečno končala, kajti policijskemu nadzorniku ni prišlo na misel, da bi zavitek odvil.

Roman, ki so ga prevedli v nemščino pripoveduje zgodbo sovjetskega podanika, ki polagoma spozna, kakšen je v resnici socializem, ki vlada v Sovjetiji. Pisatelj opisuje dogodke, ki jih je doživel v koncentracijskih taboriščih, katera je dal zgraditi Stalin za politične sovražnike. Literarni kritiki pa so šele čez daljšo dobo izvedeli, da je »Neizpeta pesem« pravzaprav avtobiografski roman. Bivši docent književnosti in umetnosti v Leningradu je namreč plačal z več let prisilnega dela svoje hrepenenje, da je lahko predaval svojim študentom resnico. Leta 1957 je prišel pisatelj iz zapora ter bil popolnoma rehabilitiran.

Verjetno so bila prav leta v zaporu prav oni činitelj, ki je pripomogel, da kasneje ni bil aretirani. Preganjeje pod Stalinovo diktaturo pa je pripomoglo, da ga oblasti niso dale zapreti zaradi pisma, ki ga je naslovil tovarišu Nikiti. V tem

pismu je Narica priporočil Hruščevu naj nikar ne skuša najti izgovora, zakaj rokopisa v Sovjetiji ne bodo izdali: »Prav gotovo bi bilo zelo lahko trditi, da moj roman ni vreden objave in niti tiskarskih stroškov. Toda bodite brez skrbi; stroške bom sam kril.«

Nekaj tednov preden je začel izhajati roman kot podlistek v frankfurtskem časopisu v ruščini, je Narica zaprosil sovjetske oblasti za izselitveno dovoljenje. Oblasti so ga najprej vprašale zakaj si želi zapustiti domovino Narica pa jim je resnično odgovoril, da si želi večje umetniške svobode. Kljub temu pa mu oblasti niso formalno odklonile vizuma. Določili so, da je treba plačati 250 rubljev za tak, se in kolkovane papirje. Te vsote pa Narica ni posejeval.

Julija 1961 je izšel njegov roman pod psevdonimom M. Narimov. Oblasti v Sovjetiji pa so kaj kmalu spoznale kdo se skriva pod lažnim imenom. Po treh mesecih je nesrečni romanopisec že zopet sedel v arestu, od koder ga še niso izpustili. Ko je za aretacijo izvedel pisatelj sin Peter, ki študira na akademiji znanosti in umetnosti v Leningradu, je iz razočaranja hotel napraviti samomor. V zadnjem hipu pa ga je rešil prijatelj, ki ga je slučajno prišel obiskat.

Misli mi hitijo nazaj v tisto daljno dobo ko smo Slovenci še živeli pod staro avstro-ogrsko monarhijo, razstreseni po raznih kronovinah, oziroma deželah na Korškem, na Spodnjem Stajferskem, na Madžarskem, na Gorškem, v Istri in v Trstu in ko je bil sen vseh takrat se živeti generacij združiti vse te Slovence pod eno uravno enoto. Ni potreba poudarjati, da je pri zasledovanju tega cilja bila avantgarda mladina, predvsem dijaštvo, ki je navezalo tesne medsebojne stike med severom in jugom, med zahodom in vzhodom. Vse nas je bolelo dejstvo, da smo bili Slovenci napram Nemcem in Italijanom narod drugega reda ki se je moral boriti za vsako mrvico svojih kulturno-nacionalnih pravic, medtem ko sta prej imenovana naroda imela kot samoposebi razumljivo v kulturnem čizmu vsega v izobilju.

Stike med dijaštvom so privedli do tega da smo se obiskovali eden drugega v od Slovencev prebivanih deželah in že tedaj se je pojavil med študenti visok, slok in vavdušne mladenci Ivan Rudolf, dijak idrijske realke. Spoznala sva se in vzu od tistega časa držala tesne stike do njegove prerane smrti. Bilo je to v časih, ko se je dijaštvo vrglo fanatično na podrobno narodno delo s prirejanjem predavanj, gledaliških predstav, z govori in propagando. V narodno ogroženih obmejnih krajih je dijaštvo poseglo vmes v

volitve vsake vrste, občinske, deželne in državne in je storilo vse, da se je prebivalstvo polnoštevilno odzvalo svoji volilni dolžnosti in da se je tako posrečilo vendarle pripomoči kateremu izmed slovenskih kandidatov do volilne zmage. Bilo je to v časih, ko so se pred prvo svetovno vojno vršile na primer občinske volitve v slovenski občini št. 113 na severni meji v slov. gor., zadnji slovenski občini na severni meji, kjer je nemška organizacija Südmärk kupila celo vrsto slovenskih posestev in naselila tam Nemce iz nemškega Rajha, protestante, da se ja ne bi družili z domačimi Slovenci-katoliki. Občina je bila vsled teh priseljencev zmiraj v nemških rokah. Toda s pomočjo dijakov, ki so pri občinskih volitvah nosili na bolniških nosilnicah težko bolne bolnike na volišče, se je doseglo, da je zmagala slovenska lista. Je to bila generacija mladine, ki je odklanjala vsako materialno korist, ko je šlo za interese naroda. »Mal položaj dar, domu na otvar«, je bilo geslo te mladine, pa naj je šlo za podrobno kulturno delo ali pa za materialne žrtve.

Je pa to tudi bila dijaška generacija, ki je napravila prelom s prehodno bolj indiferentno generacijo študentov, ki so smatrali, da zadostuje, če po gostilnah pri obilnem vinu držje navdušene govore in na drugi strani štejejo sebi v zaslugi obilico semestrov na univerzi brez izpitov. Nova generacija je svoje podrobno nacionalno delo razširila na vsa področja narodnega udejstvovanja in istočasno je pridno študirala ter se žurila, da prejskošle dovrši študije in gre med narod v različnih poklicih, v katerih je bila narodu na pomoč in pobudo. S 25 leti so bili že vsi študentje profesorji ali zdravnikci ter uradniki, s 30 leti že vsi advokati itd. Takozvani večni študentje z obilico semestrov na univerzi brez izpitov-slobodskih strov med njimi niso imeli več prostora in smo se teh vsi izogibali. Saj pa so tudi bili znani, da se bahajo samo s tem, koliko litrov spravijo pod streho in koliko let že študirajo na univerzi. Večni kritiki, nespodobni kaj konkretnega ustvariti, temveč kruti razdiralci in izpizicinalci napram starejši generaciji, katero so dolžili vsemer nespodobnosti. Naša tedanja mladina pa je znala ceniti zasluge starejše generacije in vedela svoje delo koordinirati v pravilni harmoniji z njimi. Stali smo na stališču, da se ne sme nikdar starejšim očitati nespodobnosti, kajti storili so svojo dolžnost v okolnostih njihovega časa in tako dela vsaka generacija pod okolnostmi svojega časa in zato nima pravice delati v nič takega, kar je vlogo stremuha, ki že komaj čaka, da postane nekaki voditelj ali pa važen faktor ter zato hoče odstraniti vse, ki so na potu njegovim ambicijam.

Vsega tega naša generacija ni poznala. Naš Ivan Rudolf je bil prototip takega narodnega delavca, ki se je neumorno in vztrajno posvetil narodnemu delu, bil sedaj propagator, sedaj urednik kakega lista, sedaj organizator nacionalnih pokretov ali zmiraj skromen in tih, brez pretenzijski sloveti kot nekaka veličina, ki se štili v ospredje in zahteva čast in slavo zase.

Zato pa smo tudi povsod, kjer je šlo za resnično delo v narodno korist, naleteli na našega Ivana Rudolfa. Ozemeljsko sva bila daleč oddaljena in zato se nisva mogla srečati dnevno in tedensko. Ali zmiraj, kadar je bila kaka važnejša nacionalna akcija v teku in smo se v to vršno sestali kjersibodi na slovenski zemlji, sem že vedel v naprej, da se bom srečal s svojim nepozabnim prijateljem Ivanom. Pa naj je bilo to v srečnih časih, ali pa v časih narodove nesreče in žalosti. In tako ni bilo čudno, da sva se srečala tudi po drugi svetovni vojni, komaj je ta prenehala in že sva bila istih misli in istega srca, da je treba slovenskemu narodu, ki je ostal izven mej komunističnega terorja, pokazati pravo pot svobode in demokracije. Srečen sem bil, ko sva se našla zopet in ugotovila, da za pravega Slovenca ni druge poti kot pot, katero smo zasledovali celo naše življenje in katero smo spoznali, da je edino pravilna in se je hvalabog tudi izkazala kot edino pravilna.

Ko sva se tako večkrat srečala sedaj po vojni v Trstu, sem z zadovoljstvom ugotovil, da se je počutil srečnega, da je lahko tej majhni slovenski veji na Tržaškem posvetil vse svoje moči in sposobnosti, da pomaga priboriti tej slovenski manjšini tisto dostojanstvo in pravice, katere ji grede. Vem, da je v času njegove boleznja ga najbolj mučila skrb, da se ne bi tisti ki mu bodo sledili v njegovem delu, dovolj fanatično posvetili temu delu, kakor je bil to navajen on in vem, da je blagoslovljal pri svojem odhodu iz tega sveta vse tiste, za katere je vedel, da ne bodo omagali, temveč se držali idealov, katere je on tako visoko držal do svojega zadnjega diha.

Mene osebno je njegova smrt zadela zelo težko, odtrgali so mi brata, katerega ne bom mogel nikdar pozabiti. Sele z njegovo smrtjo mi je postalo jasno, da gre naša nekdanja generacija idealističnih nacionalnih Slovencev svojemu izmrtju nasprotni, ali potolažen sem v toliko, da je bil prijatelj Ivan Rudolf tak lik narodnega nesebičnega delavca, katerega je res vredno pomenati. Če bodo sledeče generacije imele njega za vzor, bodo uspešno delovale za pravice slovenskega naroda.

Bodj mu lahka slovenska zemljica ne daleč od spomenika tistih, ki so bili idealisti kot on, in ki so padli samo zato, ker so bili skromni in zvesti sinovi svojega malega naroda.

Dr. M. V.

Umrli je starosta slovenskih pisateljev

V Ljubljani je pred dnevi preminul znani slovenski pisatelj in kulturni delavec Fran Saleški Finžgar. Pokojnik se je rodil pred enajdesetimi leti na Dolskih pri Breznici na Gorenjskem. Že na gimnaziji in kasneje v bogoslovju je začel z uspehom pisateljati. Sodeloval je pri katoliških literarnih revijah in urejal družinski revijo »Mladik«. Dolga let je bil tudi urednik izdaj »Mohorjeve družbe«, ki se je pod njegovim vodstvom še bolj obogatila ter postala priljubljena med slovenskimi čitateli.

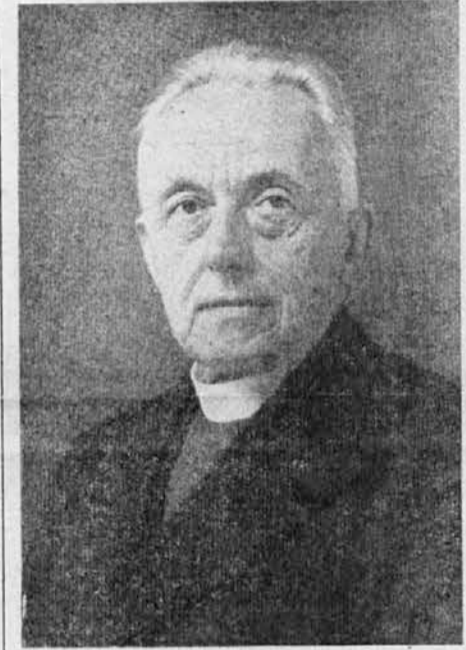
Finžgar je bil že kot študent nekaj časa urednik »Vrtca«. Tedanji urednik Tomšič je zbolel. Sprva mu je nosil Finžgar rokopise na njegov dom na Mestnem trgu v Ljubljani, potem pa je bil kakega pol leta samostojen urednik, dokler ni prevzel uredništva katehet Kržiž.

Med njegovimi romani je morda najbolj poznano in priljubljeno delo »Pod svobodnim soncem«, ki je nastalo v letih 1906/1907. Roman je bil tudi preveden v srbski, češki in slovaški jezik. S tem zgodovinskim romanom je pisatelj hotel vzbuditi narodno zavest pri našem narodu, ki se je tedaj boril za obstoj v avstro-ogrski monarhiji. Široko priljubljena pa je tudi povest »Dekla Ančka«, ki je z gledala luč sveta leta 1913 in je v tistem času vzbudila precej polemike med katoliki in liberalci.

Finžgar je bil pomemben kot vzoren mladinski pisatelj. V zvrst njegove mladinske književnosti prištevamo njegove spomine na dijaško življenje »Student naj bo«, mladinsko povest »Gospod Hudournika« in pravilnično zgodbo »Makalona«, ki je bila dotisnjena ob koncu druge svetovne vojne.

Podrobno je preučil tudi kmečko življenje, ki ga je v svojih delih preprosto in vsakomur doumljivo prikazal. Ukvarjal se je tudi z dramatikom. Njegove igre »Divji lovec«, »Naša kri«, »Veriga« in »Razvalina življenja« prikazujejo kmečko življenje in spadajo med naše najboljše ljudske igre.

Fran Saleški Finžgar je obogatil slovenski knjižni jezik s klenimi, sočnimi in domačimi besedami, slovensko književnost pa z močnimi realističnimi podobami iz kmečkega življenja, ki ostajajo temeljni kamen v naši literaturi.

Kulturne drobtine

RIKO DEBENJAK V TOKIU. V Japonski prestolnici so odprli razstavo grafičnih umetnikov ob tridesetletnici ustanovitve japonskega društva likovnih umetnikov. Jubilejna razstava je v največjem tamkajšnjem muzeju. Med pedesetimi svetovnimi grafikami, ki so prispevali svoja dela za to manifestacijo je tudi slovenski grafik Riko Debenjak, ki razstavlja tri dela. Slovenski grafik je za svoje umetniške prejel častno priznanje.

400-OBLETNICA ROJSTVA WILLIAMA SHAKESPEARA. V Londonu in sploh v Angliji se v svo slovesnost pripravljajo na obletnico rojstva največjega angleškega dramaturga. V ta namen bodo izdali tudi gramofonske plošče, ki jih bodo prodajali po vsem svetu. Posneli bodo šestindeset dram v izvedbi najboljših igrancev Shakespearovih odskih del.

LJUDSKE KNJIGE V ITALIJI. Preteklo nedeljo se je v Modeni zaključil prvi festival italijanske ljudske knjige. Na razstavi so sodelovali vsi oni založniki, ki imajo med svojimi knjižnimi zbirkami tudi cenene publikacije, s katerimi hočejo posredovati širšemu krogu italijanskih bralcev najboljše svetovne umetnine za malenkostni denar. Predstavniki založniških družb so si bili edini, da so ljudske knjige v Italiji čedalje bolj iskane. Vendar pa je treba posebno prodajo še izboljšati, tako da bomo knjige lahko kupovali tudi v barih, tobakarnah in drugih malih trgovinah, ki so človeku s ceste najbolj pri roki. Tak način prodaje je že v veljavi v Združenih državah Amerike in se je dobro odnesel. Treba pa bo tudi poskrbeti, da bo določeno delo postalo »best-seller« najprej v ljudski izdaji in šele nato se bo poskrbelo za bibliofilsko izdajo.

RUSKI CAR IVAN GROZNI - SKLADATELJ. Nekemu starinarju v Leningradu se je posrečilo izbrskati med starimi papirji v arhivu tamkajšnje knjižnice dve skladbi carja Ivana IV, kateremu so zgodovinarji dali vzdevek Ivan Grozni. Skladbi so že privedli za klavir in ju bodo v kratkem času tudi izvajali pred javnostjo. Zaleda, da se je Ivan Grozni bavil tudi s pisateljstvom.

RAZSTAVA MODERNEGA SLIKARSTVA V SAMOSTANU. Tudi letos bodo v samostanu sv. Petra v belgijskem mestecu Gandu odprli razstavo modernih likovnih umetnosti. Letos so se prijavili tudi Španci in Američani.

Podpirajte
Slovensko dobrodelno društvo

srečala Narico, ki ga nista poznala. Pisatelj je takoj spoznal da sta tuja ter je s pravo žeparsko sposobnostjo vtaknil v njihovo potovalno torbo zavitek, v katerem je bil rokopis. Poleg tipkanega izveda romana sta presenečena Nemca opazila v zavitku še listič v treh jezikih, v katerem je pisatelj naprošal najditejle, naj rokopis oddajo kakemu zahodnemu književnemu založniku. Če bi jim to ne uspelo pa je prosil naj rokopis uničijo. Ze pred tem je Narica poskušal spraviti po isti poti rokopis na Zahod.

POD ČRTO

Ob stoletnici Sokolstva

JUBILEJNI ZLET ČESKOSLOVASKEGA SOKOLSTVA
G. Janko Jazbec, zadnji starosta Ljubljanskega Sokola-Maticice nam je v zvezi z bližnjim zletom Českoslovaškega Sokolstva na Dunaju poslal zanimiv informativni članek, ki ga prav radi objavljamo, prepričani, da s tem ustrezemo tudi našim čitateljem.

Zal nam je, da smo zaradi pomanjkanja prostora morali članek omejiti na njegov najbistvenjši del.

Uredništvo

OB STOLETNICI SOKOLSKE MISLI

V prihodnjih dneh, to je od 6. do 10. julija se bo vršil na Dunaju jubilejni zlet Českoslovaškega Sokolstva - v miniaturi. To bo osrednja in glavna proslava stoletnice obstoja sokolske organizacije med Čehi in Slovaki. Kot uvod v to centralno manifestacijo pa sta bila določena dva velika zleta v Severni Ameriki, kjer se nahaja med izseljenci večina čl. Sokolstva. Kl je tam združeno v približno 250 sokolskih enotah. Prvi od teh dveh zletov se je že vršil meseca maja v Torontu, v Kanadi, a drugi se bo vršil v Pittsburghu, v Združenih državah, tik pred jubilejnim zletom. Ker smo bili, zlasti Slovenci tesno povezani z bratskim Českoslovaškim Sokolstvom se bo tudi slovenska delegacija iz tujine udeležila sokolske manifestacije na Dunaju.

Čehoslovaško Sokolstvo je od nekdaj dosegalo s svojim smotrnim in natančno organiziranim delovanjem izredne uspehe na telesno-vzgojnem, kakor tudi kulturno-prosvetnem polju. Njihovi vsokolski zle-

ti so vzbujali po svoji vzorni disciplini, tehnični dovršenosti in živi narodni zavesti pozornost vsega kulturnega sveta, in niso imeli tekmeča tudi med največjimi narodi. Se za časa avstro-ogrske monarhije so še čudili tuji opazovalci, odkod malemu in zasuzjenemu narodu toliko materialne in moralne moči, da zmore predstaviti svetovni javnosti nekaj tako izredno dovršenega in precizno organiziranega kakor so bili n. pr. zleti 1. 1907 in 1912.

Po prvi svetovni vojni je Čsl. Sokolstvo doseglo rekorno število pripadnikov to je po zadnji statistiki en milijon 45 tisoč. Če prištetemo k temu številu še pripadnike ostalih dveh telovadnih zvez, ki sta delovale sicer po sokolskem tel. sistemu in v patriotskem duhu, vendar pa v okviru političnih organizacij, to je socialistične in katoliške, je znašalo število demokratiških orientiranih pripadnikov telovadnih zvez nad poldrug milijon, to je 10% vsega prebivalstva. Te dni se vrši tih polemika v čl. tedniku v Torontu (Naše Hlasy), zakaj ta velika telovadna sila, ki je daleč nadkrljevala komunistično tel. organizacijo v republiku, ni bila dovolj pozorna na priprave za komunistični puč mes. feb. 1. 1948. Kl je z spretno potezo prigrabil državno oblast v svoje roke. Komunistična manjšina je pa tem nezasižnim uspehom kar hitro popravila nemirne duhove pod ključ ter zastražila z nekolkio eksekucij ostale nasprotnike.

To je vzrok, da se mora vršiti jubilejna proslava sokolske stoletnice na tujih tleh, vendar pa v krogu čehoslovaške manjšine, ki že od davna živi v avstrijski prestolnici in je v času monarhije štela par sto tisoč pripadnikov.

Praska komunistična vlada je marsikaj poduzela, da bi do te proslave ne prišlo, toda ni uspela, kar gre na eni strani v

čast sedanjji avstrijski vladi, ki se ni prestrašila sosedovih očitkov, pa tudi dunajskemu Sokolstvu, ki je prevzelo odgovornost in organizacijo te proslave in se je s tem hudo zamerilo komunističnemu režimu v domovini.

Za časa monarhije se ej računalo, da živi na Dunaju tretjina prebivalcev česke narodnosti. Upoštevati ej, da se je scasoma mnogo teh ljudi odujilo, vendar so bili v jedru dunajski Čehi vedno zavedni in delovni. Poleg množice raznih čeških društev je tam obstajala tudi Sokolska župa z 19 društvij in močnim telovadnim zborom. Ob razpadu monarhije in ustanovitvi Čehoslovaške republike se je mnogo Čehov in Slovkov izselilo iz Dunaja v domovino. Odkod se je zlasti pomnožil po zasebni Avstrije s strani nacistov. Ta režim ni več trpel niti sokolskih, niti ostalih čeških telovadnih organizacij. »Podobno«, kakor jih tudi ne trpe po osvoboditvi v nobeni slovanski državi - komunisti. Sokolska in druga čl. telovadna društva so se mogla obnoviti na Dunaju šele po odhodu sovjetskih čet 1. 1955. Obnovilo se je 11 sokolskih društev. Kmalu so ta društva sprejela prijazno vabilo iz Prage, naj se včlanijo v fizkulturno zvezo v Pragi, ki se je organizirala po združenju vseh dotedanjih tel. zvez v enotno organizacijo. Ta zveza, pravi vabilo, bo nudila tovarišem vodilnim organom sokolskih društev, z namenom, da podprejo iz Prage došlo vabilo. Pri takem stanju je Starejšinstvo župe odredilo, naj vsa društva skličejo občne zbere, na katerih naj se z večino glasov odloči, ako se sprejme došlo vabilo ali ne. Rezultat tega glasovanja je bil, da so se tri društva odločila za sprejem, a ostalih 8 je odklonilo vabilo. Teh 8 sokolskih društev, na čelu s svojo župo, predstavlja današnje svobodno Sokolstvo, tečno na pragu domovine, ter deluje v

istem duhu, kakor ga narekuje svobodna sokolska misel. Ker je delovala v Parizu že davno pred zahodna čehoslovaška Sokolska župa, v kateri so včlanjena čehoslovaška sokolska društva iz vseh večjih evropskih središč, sta se obe župe zedinili v višjo org. enoto pod imenom »Evropska čehoslovaška sokolska oblast«, ki je član Zamejne sokolske središnjice v »New Yorku«.

Na ta dunajski jubilejni zlet Českoslovaškega Sokolstva bodo poslala evropska sokolska društva vse, kar se bo moglo odtrgati od doma, dočim bodo prispele delegacije iz Sev. Amerike v treh velikih avijonih, delegacije iz Avstralijske in Južne Amerike pa po rednih letalskih progah. Poleg Jugoslovanov, ki bodo praznovali prihodnje leto svojo sokolsko stoletnico v začasnem centru v Buenos Airesu, bodo tej proslavi prisostvovala tudi delegacije poljskih, ruskih in lužičko-srbskih Sokolov, ter poročevalci največjih svetovnih agencij, ki so bili vedno vabljani na velike sokolske proslave, kakor tudi zastopniki Mednarodne telovadne zveze, v okviru katere si je čehoslovaško Sokolstvo največkrat priborilo prvenstvo na mednarodnih telovadnih tekmah. Razumljivo, da bodo prišli nepovabljeni, tudi poročevalci iz zasuzjenih slovanskih prestolnic, da poročajo svojim gospodarjem, kaj so videli ob priliki sokolske stoletnice na Dunaju. Veselilo nas bo, če si bodo upali poročati resnico, a ta je, da stopa Sokolstvo s pogumom v novo stoletje in da se njegove sile tudi v manj ugodnih razmerah v tujini, sistematično vadijo, se množe in pripravljajo na povratek v svobodno domovino. Ne dvomimo, da bo Sokolstvo preživljalo komunistem, ker se bori z orožjem resnice, ljubezni in svobode, napram laži, prevari in sovraštvu, ter nasilju in suženstvu.

Dežela Furlanija-Juljska krajina

Stališča in predlogi italijanskih strank, ki bodo odločilno vplivala pri izdelavi posebnega statuta

Italijanska ustava predvideva, da se republika deli v dežele, pokrajine in občine. Ta določila, ki zavzemajo celotno peto poglavje ustave točno določajo funkcije dežel. Po ustavi je italijanska republika razdeljena na 19 dežel, od katerih jih ima kar pet poseben statut in to zaradi posebnega položaja, v katerem morajo delovati te dežele. Doslej so bile v Italiji samo štiri dežele s posebnim statutom in sicer Sardinija, Sicilija, Poadižje in dežela doline Aosta. V teh dneh pa so pričeli v parlamentu z razpravo za podelitev posebnega statuta tudi deželi Furlanija-Juljska krajina. Preden si bomo čim bližje pogledali stališča in predloge, ki jih bodo na parlamentarnih debatah iznesli parlamentarci raznih strank naše bodoče dežele, vam bomo v nekaj skopih besedah prikazali pot, pa kateri bo prišlo do uresničenja posebnega statuta.

Prvi koraki za uresničitev deželnega statuta Furlanija-Juljska krajina so bili storjeni takoj po administrativnih volitvah 10. junija. Statut bodo parlamentarci predebatirali na sejah v zbornici, ker posebna komisija do sedaj še ni prišla do enotnega predloga, s katerim bi soglašale vladne stranke. Parlamentarci bodo vzeli v pretes štiri osnutke statuta in sicer predlog tržaških demokratistov, predlog videmskih demokratistov, komunistični in socialistični osnutek. Voditelji parlamentarnih skupin KD, PSI, PRI in PSDI so se že pred časom sestali, da bi našli stične točke osnutkov in s tem olajšali parlamentarno debato. V Rimu so se sestali tudi pokrajinski tajniki KD Trsta, Gorice in Vidma, da bi določili enotno shemo za predlagani statut. V primeru, da bi se debata o tem vprašanju v parlamentu hitro razvijala, bi poslanska zbornica lahko prvič izglasovala statut še pred poletnimi počitnicami. Znano je namreč, da mora biti ustavni zakon dvakrat odobren od senata in poslanske zbornice in to v času, ki ne sme presegati treh mesecev. Če bi se ves tek debat hitro razvijal, tedaj bi parlament lahko izglasoval zakon o deželi Furlanija-Juljska krajina še pred koncem parlamentarne dobe, ki poteče v začetku prihodnjega leta.

Toda poglejmo, kakšne predloge so postavile tržaške italijanske stranke za novi statut. Pregled bomo pričeli pri skrajni desnici ter ga razvijali preko sredine proti levici.

PDI - italijanska demokratska stranka, v kateri so se združili monarhisti - je podobno kot ostali desničarji nasprotna ustanovitvi dežel. Monarhisti so mnenja, da se bo z uresničenjem deželnega statuta odcepilo Trst od matičnega telesa - Italije.

MSI - italijansko socialno gibanje neofašistov - je podobno kot PDI odločno proti ustanovitvi dežele, v kateri bi zaščitili pravice Slovencev. Poleg tega pravijo misovci, da predstavljajo dežele nevarnost za razpasenje komunizma, ki bi tako v nekaterih italijanskih deželah prišel do oblasti, če bi jim seveda pomagali Nennijski socialisti.

PLI - italijanska liberalna stranka - se prav tako boji komunističnega vdora v deželni vladar. Veliko važnost pa polaga na stroške, ki jih zahteva ustanovitev posameznih dežel. Cenitve o izdatkih bodočih dežel pa so si zaenkrat odločno protislavne. Po statistiki, ki jo je izvedel že pred leti bivši predsednik republike Luigi Einaudi, bi dežele letno potrošile astronomske vsote, medtem ko je senator Tupini pred kratkim podal izvečke svojim študijem, po katerih bi znašali stroški občutno manj.

KD - krščanska demokracija - je v Trstu pripravila lastni osnutek, ki ga bosta v parlamentu predložila tukajšnja poslanca Sciolis in Bologna. Tržaški demokratistji so odločno nasprotni integralni prosti ceni, ki naj bi po njihovem cepila bodočo deželo na dva dela. Teritorialna avtonomija, pravi tržaški tajnik KD Corrado Belci, nikakor ne bo mogla garantirati

ozemlje. Nič kaj po godu pa jim ni tudi sodelovanje v deželnem zboru s Furlanji, do katerih čutiljo dolgotrajno vkoreninjeno mržnjo.

Kljub velikemu prizadevanju strank, ki tvorijo vladno večino pa verjetno ustavnega zakona ne bodo kaj kmalu izglasovali. Desničarji v italijanskem parlamentu so izjavili, da se bodo zakonu protivili z vsemi silami. Tako bodo misovci in demokristijani vpisali vsak dan parlamentarne diskusije vse svoje parlamentarne med govornike in bodo s tem občutno podaljšali celotno debato. Poleg tega pa so pripravili tudi številne popravke k že imenovanim štirim osnutkom, kar bo privedlo, da se bo vsa razprava prekomerno raztegnila.

Kongres evropskih narodnih manjšin

Federalistična zveza evropskih narodnih manjšin, v katero sta včlanjeni tudi tržaška SDZ in SKS, je imela svoj letni kongres v začetku junija v Flensburgu, na nemški meji z Dansko.

Pismo slov. političnih organizacij za zaščito naših pravic v deželi Furlanija-Juljska krajina

Pred dnevi so predstavniki političnih in kulturnih organizacij, v katerih se udeležujejo Slovenci poslali skupno pismo predsedniku senata in poslanske zbornice. Izveček istega pisma so poslali v vednost tudi predsedniku vlade in članom parlamentarne komisije za ustavno vprašanja. Vsebina pisma je naslednja:

»Podpisani predstavniki političnih strank in kulturnih organizacij slovenske narodnostne skupnosti se na osnovi 50. člena ustave in glede na skorajšnje ustanovitve dežele Furlanije-Juljske krajine obračajo z prošnjo, naj se v deželni posebnosti, vključijo vsa zakonska določila, ki lahko dostojno in učinkovito zaščitijo slovensko narodnostno skupnost tržaške, videmske, in goriške pokrajine.

Leta 1945 je vlada izjavila, kako »demokratska obnova države nujno terja, da državljanji, ki govorijo različen jezik od italijanskega, dobijo vrsto posebnih jamstev. Dovoljena in zajamčena bo svobodna uporaba jezika in v zasebnih trgovinskih odnosih, na javnih zborovanjih, v bogocastju, tisku, temveč tudi v odnosih s političnimi, upravnimi in sodnimi oblastmi. V krajih, kjer prebiva sorazmerno znatno število državljanov, ki govorijo različen jezik od italijanskega, bo v javnih šolah zajamčen pouk materinega jezika. Posebne zahteve tistih področij, kjer prebiva ljudstvo drugega jezika in drugih običajev, bodo zaščitene s svobodnim poslovanjem posebnih krajevnih samouprav.«

Republiška ustava je poudarila zamišljo o zaščiti jezikovnih manjšin. Toda omenjena načelna določila se za slovensko narodnostno skupnost doslej še niso dejansko izvedla.

Podpisani pripominjajo, da je bila za deželo Furlanijo-Juljsko krajino tudi zato predvidena avtonomija s posebnim statutom, ker je bilo treba slovenski narodnostni skupnosti nuditi primerno zaščito in primerna jamstva. Fašistični režim je namreč Slovencev vse odvzel in jim odkal najosnovnejše človečanske pravice, od rabe materinega jezika v vsem javnem življenju do pravice, da si ohranijo svoje slovensko ime.

Slovenci v videmski pokrajini n'ima' o niti pouka v svojem materinem jeziku v osnovnih šolah in na ta jezik je tam izključen celo iz otroških vrtcev.

V Furlaniji-Juljski krajini je po zakonu (člen 72 pravilnika matičnega urada, kr. odlok od 9. 7. 1939 šte. 1238) prepovedano dajati slovenska imena otrokom, katerih starši so italijanski državljanji.

Se vedno je v veljavi zakon od 7. 4. 1927 šte. 494 o spreminjanju slovenskih priimkov v italijansko obliko.

V krajih, kjer prebivajo Slovenci, je celo prepovedano, da bi se poleg italijanskih krajevnih napisov postavili tudi slovenski.

Italijanski državljanji slovenske narodnosti se ne smejo obračati v svojem jeziku na politična, upravna in sodna oblastva niti ustno niti pisмено.

Ker so podpisani prepričani, da tolmarijo upravljene zahteve italijanskih državljanov slovenske narodnosti, prosijo, naj se izda zakon, ki bo primerno zaščitil slovensko narodnostno skupnost v bodoči deželi Furlaniji-Juljski krajini, kot med drugim predvideva člen 6 ustave.

Republika ne more različno ravnati z različnimi jezikovnimi manjšinami v okviru države, še manj pa sme delati razlike v okviru iste narodnostne skupnosti, kot

Na letošnjem kongresu je bilo nad sto zastopnikov triindvajsetih manjšinskih organizacij iz devetih evropskih držav. Predstavnike je najprej pozdravil župan mesta Flensburg, ki je izrazil svoje veselje, da je prav to obmejno mesto imelo čast pozdraviti zastopnike evropskih manjšin. Nato je prikazal tamkajšnje odnose dobre sosedstva med Nemci in Danci in svoj govor zaključil z besedami: »Dokazali smo, kako se lahko rešijo problemi narodnih manjšin po Evropi. Upam, da bo rešitev, ki smo jo mi pokazali koristila tudi drugim državam za vzgled, kakšno naj bo sožitje med večinskimi in manjšinskimi narodom.«

Za njim je govoril predsednik organizacije poslanec Hans Schmidt, ki je poročal o svojem delovanju, še posebej pa je jasno poudaril, da bi bila za Evropo neprecenljiva škoda, če bi se spremenilo barvito lice, ki ji ga dajejo prav narodne manjšine. Poslovno poročilo je podal tajnik Povl Skadegard, ki je na žalost moral potrditi, da se tudi v preteklem letu ni prav nič izboljšal položaj evropskih narodnih manjšin, posebno v Italiji in Avstriji.

Posebno zanimivo pa je bilo prikazanje dr. Georga Geilkeja o ureditvi manjšinskega vprašanja v Sovjetski zvezi, Romuniji, Bolgariji, Jugoslaviji, Albaniji, Madžarski in Češkoslovaški.

Poleg tega pa so razni predstavniki podali poročila o trenutnem stanju manjšin, ki so jih predstavljali. Med temi naj omenimo govor dr. Valentina Inzka, ki je obširno prikazal dejansko stanje koroških Slovencev.

Seja občinskega sveta v Nabrežini

Občinski svet v Nabrežini je v ponedeljek 28. maja nadaljeval z reševanjem raznih občinskih vprašanj. Med drugim so svetovalci sklenili, da se poruši zgradba, v kateri je bil otroški vrtec ter da se na tem mestu zgradi moderna stavba, v kateri bi bilo prostora za trgovine, bar in kinodvorano v pritličju, v zgornjih prostorih pa več stanovanj. Dalje je občinski svet imenoval novo komisijo za trgovske dovoljenja. V novoizvoljeno komisijo so bili izvoljeni: g. Stanko Kosmina, g. Rudi Marangon in Sergij Bandini iz Nabrežine, ter g. Josip Gruđen ml. iz Devina.

Nato je odbornik Colja podal daljše poročilo o javnih delih, ki jih je občinski svet odobril in izvršil v letu 1961/62. Iz ekspozicije je razvidno, da so potrošili za razne občinske poti 10 milijonov lir in sicer za ureditev poti proti Slivnemu 4 milijone ostalo pa za asfaltiranje drugih poti. Za razširjenje električnega omrežja so potrošili 2 milijona lir. Za razširjenje vodovodnega omrežja pa so izkopali nekaj kilometrov kanalov in to v raznih vaseh občinskih stavb in cerkvenih poslopij. V turističnem predelu občine, v Sesljanu in Devinu se je izvršilo večje število del v korist turističnega prometa. V to namen se je v teh dveh vaseh potrosilo od leta 1958 pa do danes nekaj nad 129 milijonov lir. Odbornik je nato naštel še razna druga dela, pri katerih pa se bomo ustavili prihodnjic.

Razstava domačih vin v Sesljanu

Posebna občinska komisija je že pripravila program za prvo razstavo in pokušanje domačih vin, ki so bila pridelana v devinsko-nabrežinski občini. Razstava vin bo v Sesljanu od petka 29. t.m. pa do ne-

delje 1. julija. Do sedaj se je že priglasilo večje število kmetov, ki bodo pripeljali na razstavo določeno količino svojega pridelka. Tako bomo lahko pokušali refošk in merlot iz gornjega predela naše občine, medtem ko pridelujejo belo vino v spodnjem predelu občine.

Razstava vin ima namen prikazati pristna domača vina posebno tujcem, ki so začeli prihajati iz raznih predelov Evrope, na našo obalo. Tudi Tržačani, ki se vozijo skozi Sesljan proti Gorici in Vidmu, se bodo prav gotovo ustavili in si privoščili pristno domačo kapljico.

Himen

Preteklo nedeljo sta se poročila v šti-vanski cerkvi g. Nevo Šuka in gospodična Mara Mozetič iz Nabrežine.

Na poti v novo življenje jima iskreno čestitamo!

Izlet v Celje in Velenje

Pevsko društvo »Avgust Tance« iz Nabrežine priredi dvodnevni izlet v CELJE in VELENJE v dneh 28. in 29. julija. Vpisovanje se vrši v trgovini Terčon v Nabrežini tel. šte. 20-122. Točen program izleta bo objavljen v prihodnji številki.

Teden slovenske knjige

V slovenski tržaški knjižarni, v ul. S. Francesco je v teh dneh v teku »Teden slovenske knjige«. Namen tedna je seznaniti tržaške Slovence s knjigami, ki so nedavno izšle v Sloveniji. Od obiskovalcev si bo marsikdo ta ali oni knjižni izvod tudi nabavil, ker bodo v knjižarni v tem tednu dovoljevali večji popust.

Pobudo je treba pohvaliti, ker nudi tržačanom slovensko knjigo po niskih cenah.

SOLSKE VESTI

Industrijska Stokovna šola v Nabrežini z oddeljenimi razredi v Sv. Križu vlnudno vabi na razstavo risb in ročnih del svojih učencev, ki bo odprta dne 16. t.m. od 16 do 20 ure in 17. t.m. od 9 do 20 ure v šolskih prostorih v Nabrežini in Sv. Križu.

Solsko skrbništvo v Trstu sporoča: Rok za vlaganje prošelj za časna mesta in suplene na osnovnih šolah s slovenskim učnim jezikom poteče 30. junija t. l.

Tozadevna odredba je na ogled na Solskem skrbništvu, na Solskem nadzorništvu in na didaktičnih ravnateljstvih.

DAR OVI
G. T.K.M. je daroval za SDD 10.000 lir in za sklad »Demokracija« 5.000 lir. Prisrčna hvala!

Odgovorni urednik:
Prof. IVAN RUDOLF
Tiskarna Adria, d. d. v Trstu

Uredništvo in uprava:
Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Dopisi za uredništvo:
ulica S. Anastasio 1/c - Tel. 23-039
Goriško uredništvo:
Gorica, Riva Piazzetta 18-I.
CENA: posamezna številka L 30.—
Naročnina:
mesečno L 50.— — letno L 600.—
Za inozemstvo:
mesečno L 90.— — letno L 1000.—
Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7223

Počitniška kolonija SDD

Organizatorji počitniške kolonije SDD v Devinu obveščajo vse zainteresirane starše, da lahko vpišejo svoje otroke v kolonijo na društvenem seždu v ul. Machiavelli 22/II. od 10-12 in od 17-19 ure.

Odbor SDD

življenjskih potreb mesta v okviru dežele in države. Trst je zaradi svojega značaja in zemljepisnega položaja prisiljen ostati tudi administrativno povezan z ostalo republiko, ker gre tu za odnose z tujimi državami, ki izkoriščajo tržaško pristanišče. Prav zaradi tega je treba Trst še bolj prikleniti na italijansko republiko, ki mora našemu mestu zagotoviti vodilno mesto med pristanišči Skupnega evropskega tržišča.

PSDI - italijanska socialdemokratska stranka - se približuje krščanskodemokratskim postavitkam, ki pa jih izpopolnjuje iz socialnega vidika.

PRI - italijanska republikanska stranka - se prav tako kot socialdemokrati bori za uveljavitev dežele v najboljših socialnih pogojih. Republikanci, ki imajo za svoje geslo besede »Pravičnost in ustavje se že od leta 1948 borijo za ustanovitev dežel, ki jih ustava predvideva.

PSI - italijanska socialistična stranka - je postavila svoje zahteve na teritorialno avtonomijo Trsta in integralno prosto ceno. Vendar zgleđa, da bodo socialisti od svojih zahtev odstopili.

PCI - italijanska komunistična partija - je pripravila lastni osnutek, ki se v večini točk približuje socialističnemu predlogu. Obramba slovenskih pravic je le površno omenjena ter zavzema le malo prostora.

Ostajajo nam še tržaški independentisti, ki so proti deželi in to zaradi tega, ker v ustanovitvi dežele Furlanija-Juljska krajina vidijo ponovno kršitev mirovne pogodbe, ki predvideva Svobodno tržaško

na primer med tržaško, videmsko in goriško pokrajino.

Zaščitna zakonska določila naj imajo enak učinek za vse Slovence brez diskriminacij in stopenj.

Zato podpisani zahtevajo, naj vlada in parlament v deželnem statutu podrobneje določita vsa zakonska določila za zaščito slovenske narodnostne skupnosti, posebni statut pa naj zlasti predvideva:

1. da pripadniki slovenske narodnostne skupnosti smejo svobodno uporabljati svoj materin jezik v osebnih in uradnih odnosih s političnimi, upravnimi in sodnimi oblastmi s pravico, da dobijo v svojem jeziku tudi odgovor, dokumente in potrdila;

2. da se v organkih deželnih, pokrajinskih in občinskih uradov določi primerno število funkcionarjev, ki popolnoma obvladajo slovenski jezik;

3. da se slovenski narodnosti na vsak način zajamči primerno predstavnstvo v deželnem svetu in v komisijah ter organih, ki obravnavajo gospodarska in kulturna vprašanja, katera zadevajo Slovence;

4. da se na področjih, kjer prebivajo Slovenci, uvedejo poleg italijanskih krajevnih napisov tudi slovenski;

5. da se v vzgojnim, kulturnim, socialnim in športnim organizacijam narodnostne manjšine zajamči enakopravno ravnanje tudi, kar zadeva uporabo prosvetnih zgradb in drugih naprav ter radia in kar zadeva pomoč iz javnih skladov;

6. da se ne smejo v ničemer spreminjati obseg pokrajina in občin z namenom, da se prejudicira narodnostna sestava omenjenih enot;

7. da se razveljavijo zlasti: a) kr. odlok od 9. 7. 1939 šte. 1238, člen 2; b) zakon od 7. 4. 1927 šte. 494; c) člen 137 kazenskega postopnika, II. in III. odstavek; d) člen 122 civilnega postopka.

Sledijo podpisi predstavnikov:

Komunistične partije Italije, Neodvisne socialistične zveze, Skupine neodvisnih Slovencev, Slov. dem. zveze iz Trsta in Gorice, Slov. katoliške skupnosti, Slov. kršč. socialne zveze, Socialistične stranke Italije, Slov. kulturno-gospodarske zveze in Prosvetna društva »Ivan Trinko iz Cedada.

† Vasilij Mirk

Komaj so v Ljubljani pokopali starostu slovenskih pisateljev Frana Finžgarja, ko je preteklo sredo prišla iz slovenske prestolnice novica, da je preminul naš soamešan Vasilij Mirk, Pokojnik se je namreč rodil v Trstu leta 1884. Gimnazijske študije je končal v rojstnem mestu, filozofijo pa je študiral na Dunaju in v Gradcu. Kljub temu pa je našel dovolj časa, da se je lahko posvetil tudi klavirju in kompoziciji.

Po prvi svetovni vojni je postal profesor na slovenski šoli v Trstu, toda že nekaj let kasneje se je raje odločil za mesto urednika pri slovenski Jadranski banki. Kljub poklicnemu delu pa je poučeval glasbo na šoli Glasbene matice. Ko je fašizem s svojo brutalnostjo uknil slovenske kulturne ustanove, se je leta 1928 preselil v Maribor. Tu je poučeval na tamkajšnji Glasbeni matici prav do začetka

druge svetovne vojne, ko se je pred nacisti, ki so zasedli Stajersko prestolnico zahteval v Ljubljano, kjer je ostal do svoje smrti.

Vasilij Mirk je bil sprva stilno romantik, v razvoju pa je sčasoma prešel v novo romantiko. Njegovo glasbo označuje naslonjenost na folkloro, sveža zvočnost in tekoča melodika. Največ je napisal za zbor in za klavir. Poleg tega pa je slovensko glasbo obogatil z raznimi samospevi in vokalno-instrumentalnimi deli kot »Golgotaa«, »Ubežni kralj« in »Te

SEJA SIRSEGA ODBORA SDZ bo v nedeljo, 17. junija ob 9.30 v društvenih prostorih v ul. Machiavelli 22/II. Dnevni red bo obsegal sledeče točke:

- 1) poročilo predsednika o intervenciji v Rimu glede posebnega statuta za deželo Furlanija-Juljska krajina;
- 2) sklicanje obnega zboru SDZ;
- 3) razno.

Zaradi važnosti vprašanj, ki so na dnevnem redu, vabimo vse člane, da se seje udeležo.

Ožji odbor SDZ

Deum. Poleg tega pa naj omenimo še štiri uverture, simfonično Suito, godalni kvartet in razne druge skladbe.

Poleg komponiranja in pevovodstva pa se je ukvarjal tudi s publicistiko in pedagogiko. Napisal je priročnik za naslovom »Nauk o harmoniji«.

teden naše knjige

Izkoristite to priliko! Obiščite nas!

od 14. do 20. junija.
Ob tej priliki vam nudimo izreden popust od 10 do 50 odst. na vseh slovenskih knjigah, razen šolskih
Tržaška knjigarna
Ulica Sv. Franciška 20 - Telefon 61-792

BANKA DI CREDITO DI TRIESTE
S. P. A.
TRŽAŠKA KREDITNA BANKA
GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIH LIR 180.000.000
TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10
TEL. 38045 - 38101 BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

POZOR! Potujete v Rim? Prenočišče, hrana, ogled Rima itd., vse te skrbi bodo odveč, če se boste obrnili na,
Hotel-Penzion BLED
Via Statilia, 19 - Telefon 777-102 - RIM
Se priporoča in pozdravlja, Vaš rojak VINKO A. LEVSTIK
Izrezite in shranite! - Pižite nam za cene in prospekte!